

ΜΗΤ
235.96

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ

Τ' ΑΡΝΙ
ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΥΡ-ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ
ΜΥΡΙΟΚΕΦΑΛΩΝ ΚΑΙ ΓΟΥΒΕΡΝΕΤΤΟΥ

ΧΑΝΙΑ

1956

235.96
ΜΗΤ

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ

Τ' ΑΡΝΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΥΡ-ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ
ΜΥΡΙΟΚΕΦΑΛΩΝ ΚΑΙ ΓΟΥΒΕΡΝΕΤΤΟΥ

Τῆς Κρήτης τὸν καρπὸν νῦν τὸν ἀμάραντον,
ρόδον τὸ εὖοσμον τῆς ἐρήμου, τῆς ἀγγελίας τὸ
λαμπάδιον Ἰωάννην τὸν δεῖον εὐφημήσωμεν.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
— ΧΑΝΙΩΝ —
Αριθμ. 5136
Χ. 16.4.1958
Συντάκτης
Συν. 855 96 Μ.Π.

ΧΑΝΙΑ
1956

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Τὸ Παραμῦθι μᾶς παλιᾶς πολιτείας. Χρονικὸ τῶν Χανιωῶν. 1951

Κωνσταντῖνος Μάνος. Βιογραφικὸ σχεδιάσμα 1952.

Ἡρωῖδες τῆς Κρήτης. Λυρικές μονογραφίες 1953. (Πρόλογος Γιώργου Σταμπολῆ, Προέδρου Συνδέσμου Ἑλλ. Λογοτεχνῶν).

ΓΙΑ ΤΥΠΩΜΑ

Ἡ Ἱστορία τοῦ Στρατάρχη. Συμβολή στὴν ἱστορία τῆς οἰκογενείας Μανουσogiαννάκη.

Τὰ τραγούδια τῶν Κρητῶν. Συλλογὴ Δημοτικῶν Τραγουδιῶν.

Μιά γαλάζια σταγόνα. Ποιήματα.

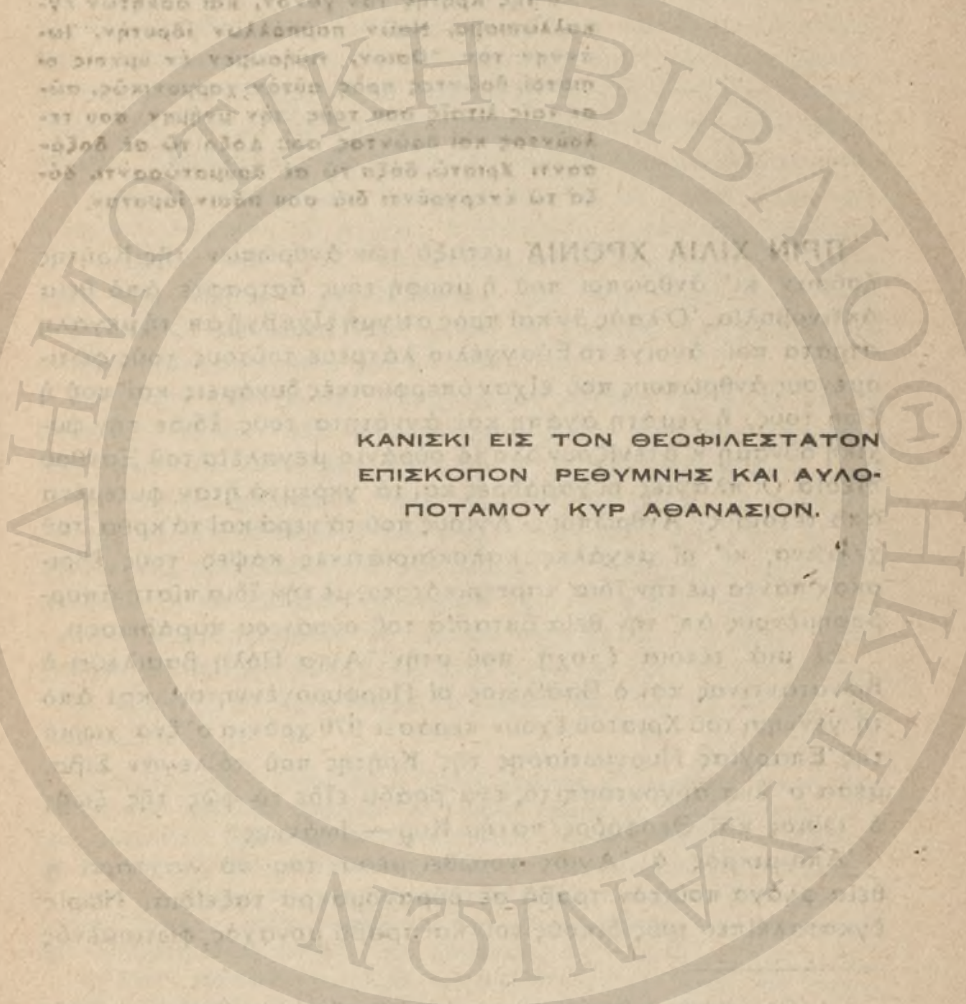
Ἱστορίες τοῦ Πᾶνα. Διηγήματα.

Κοντὲς Ντέ Ναϊγ. «Ἡ Κρητικὰ πού δόξασε τὸ Παρίσι» Βιογραφία.

Τ' ΑΓΙΟΥ ΘΕΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΥΡ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟ-
ΠΟΤΑΜΟΥ

ΚΑΝΙΣΚΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΝ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟ-
ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΥΡ ΑΘΑΝΑΣΙΟΝ.

Τ' ΑΡΝΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

« Τῆς Κρήτης τὸν γόνον, καὶ ἀσκητῶν ἐγκαλλώπισμα, Ναῶν παμπόλλων ἰδρυτὴν, Ἰωάννην τὸν Ὅσιον, τιμήσωμεν ἐν ὑμνοῖς οἱ πιστοί, βοῶντες πρὸς αὐτὸν χαρμονικῶς, σῶσε ταῖς λιταῖς σου τοὺς τὴν μνήμην σου τελούοντας καὶ βοῶντας σοι: Δόξα τῷ σέ δοξάσαντι Χριστῷ, δόξα τῷ σέ θαυματώσαντι, δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διὰ σου πᾶσιν ἰάματα».

ΠΡΙΝ ΧΙΛΙΑ ΧΡΟΝΙΑ μεταξύ τῶν ἀνθρώπων τῆς Κρήτης ζοῦσαν κι' ἄνθρωποι πού ἡ μορφή τους ἄστραφτε ἀπὸ θεία ἀκτινοβολία. Ὁ λαὸς ἦν καὶ πρὸς στιγμή εἶχε βγῆ ἀπ' τὴ μεγάλη στράτα πού ἀνοίγε τὸ Εὐαγγέλιο λάτρευε τοὺτους τοὺς φωτισμένους ἀνθρώπους πού εἶχαν ὑπερφυσικὲς δυνάμεις καὶ πού ἡ ζωὴ τους, ἡ γεμάτη ἀγάπη καὶ ἀγνότητα τοὺς ἔδιδε τὴν ψυχικὴ δύναμη ν' ἀτενίζουν ὄλο τὸ οὐράνιο μεγαλεῖο τοῦ Ξανθοῦ Μεσσία. Οἱ πλαγιῆς, οἱ χαράδρες καὶ τὰ γκρεμνὰ ἦταν φυτεμένα ἀπὸ τέτοιους Ἀνθρώπους-Ἁγίους πού τὰ νερά καὶ τὰ κρῦα τοῦ χειμῶνα, κι' οἱ μεγάλες καλοκαιριάτικες κόψες τοὺς ἔβρισκαν πάντα μὲ τὴν ἴδια καρτερικότητα, μὲ τὴν ἴδια πίστη ἀποροφημένους ἀπ' τὴν θεία ὀπτασία τοῦ οὐράνιου πυράδεισου.

Σὲ μιὰ τέτοια ἐνοχὴ πού στήν Ἁγία Πόλη βασιλεύει ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Βασίλειος οἱ Πορφυρογέννητοι¹ καὶ ἀπὸ τὴ γέννησι τοῦ Χριστοῦ ἔχουν περάσει 970 χρόνια σ' ἓνα χωριὸ τῆς Ἐπαρχίας Πυργιωτίσσης τῆς Κρήτης πού τὸ'λεγαν Σίβσ, μέσα σ' ἓνα ἀρχόντοσπιτο, ἓνα βράδυ εἶδε τὸ φῶς τῆς ζωῆς ὁ Ὅσιος καὶ Θεοφόρος πατήρ Κυρ — Ἰωάννης²

Ἀπὸ μικρὸς ὁ Ἅγιος νοιώθει μέσα του νὰ λαχταρᾷ ἡ θεία φλόγα πού τὸν τραβᾷ σὲ οὐρανόμακρα ταξίδια. Νωρὶς ἐγκαταλείπει τοὺς δικούς του καὶ τραβᾷ μοναχός, φωτισμένος

¹ Ὡς γνωστὸν ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Βασίλειος οἱ Πορφυρογέννητοι ἦσαν ἀδελφοὶ καὶ συνεβασίλευσαν ἐπὶ 15 ἔτη. Ὁ Λελεδάκης ἀναφέρει μόνον τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Η'. ἐνῶ τὸ συναξάρι πού δημοσιεύει εἰς τὰ «Κρητικὰ Χρονικὰ» Τεύχος 1. Ἰανουαρ. Ἀπριλ. 1943 σελ. 61 ὁ σοφὸς καθηγητὴς κ. Τωμαδάκης ἀναφέρει καὶ τοὺς δύο πού εἶναι καὶ τὸ ὀρθότερο.

² Ὁ καθηγητὴς κ. Τωμαδάκης ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Ἅγιος Κυρ. Ἰωάννης,

ἀπό ἕνα μυστικό φῶς πού τόν ὀδηγεῖ ψηλά στίς ἀπόκρημνες κορφές τῶν Κρητικῶν βουνῶν κι' ἐκεῖ μέσ στήν ἀπέραντη ἡσυχία προσπαθεῖ νά λύση τά μύρια μυστήρια πού φλογίζουν τήν μεγάλη καρδιά Του. Γιά μόνη συντροφιά του ἔχει τά μικρά πουλιά, τό ἀηδόνι πού τόν βρῖσκει κάθε πρωῒ καί κάθε βράδυ γονατιστό μέ ἐνωμένα τά ἀσκητικά χέρια σέ θερμῇ στάση ἐπίκλησης, καί μέ ὑψωμένα τά μάτια νά παρακαλῆ τόν ποιητή τῆς Ἀπεραντωσύνης νά τοῦ φωτίση τό πνεῦμα καί τό νοῦ.

Σέ τέτο.ες ὥρες γύρω του μαζεύονται τά μικρά ζῶα τοῦ Κρητικοῦ λόγγου, τό ἀγρίμι, ὁ ἄρκαλος, ἡ νυφίτσα, ὁ σπίνος ὁ κοισιφός καί τόν παρακολοιθοῦν ξαφνιασμένα στίς ὥρες τῆς οὐράνιας ἐπικοινωνίας του. Μιά βασίλισσα ἀπό ἕνα κοπάδι μελίσοια ἔχει χτίση τό Κάστρο της κοντά στή σπηλιά πού χρησιμεύει γιά κατοικία του.

Τό χρυσοῦ γέλοιο τοῦ καθημερινοῦ μόχθου της μαζύ μέ τό ρουμπινί δάκρυ τῆς ἀγριοκληματαριάς πού ἔχει πλεχτή στή χαρουπιᾶ δροσιζοῦν κάθε αὐγή τό ἅγιο στόμα του.

Ἡ ἀγριοκληματαριά κάθε δειλινό ἀπλώνει τά κλαδιά της ὡς μέσα στή σπηλιά σόν μαλακά μητρικά χέρια καί μέ τά φύλλα της προσπαθεῖ νά μαλακώση τό τσουχτερό κρῦο πού ἀγωνίζεται νά ἀπλώση τά γαμψά του νύχια στό Ἅγιο Σῶμα.

Κι' οἱ μέρες τρσβοῦν τό δρόμο τους μέσα στό χάος τοῦ χρόνου, ὥσπου μιᾶ φωνή μιλεῖ στήν ψυχή τοῦ Ἁγίου καί τοῦ λέει

— Ἰωάννη, τό πρωῒ πάρε τό ραβδί σου καί μέ ὀδηγό τήν

ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ξένος καί ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἐρημίτης εἶναι ἕνα καί τό αὐτό πρόσωπο. Σημειώνει δέ. « Οὕτω τιμᾶται ἐν Κυδωνία μέ ὡς Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἐρημίτης, συνεοραζόμενος μετά 98 ἀσκητῶν κοιμηθέντων εἰς τό χωρίον Ἀζωγυρῆ Σελλίνου (τοῦ ὁποίου τήν μονήν ἔκτισε ὁ Ἰωάννης ὁ Ξένος, μέ κέντρον προσκυνήσεως τήν ἐπί τοῦ Ἀκρωτηρίου Μελέχα ἐν ἐρειπίοις ἀρχαίων μονῆν «Καθολικό» ἀκουομένου σήμερον. καί ὑπαγομένην ὑπό τό νεώτερον μοναστήριον τοῦ Γδερνέττου (νῦν ἀκούεται Γουβερνέττο)

Ἐν δέ τῇ γεννετεία του Σίβα Πυργιωτίσσης, εἰς τήν μονήν τῶν Μυριοκεφάλων, ἡ ὁποία καί σήμεραν τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, καί ἐν Κισάμω κατ' ἄλλοις εἰς Τσουρουνιανά (χωρίον 20' δυτικῶς τῶν Τοπολίων) καί εἰς Μεσόγεια (Ἀκτὴν) ὅπου ναός τοῦ Ἁγίου καί τοῦ Ἁγίου Εὐσταθίου, ἐξ οὗ ἐλήφθη ἡ γνωστὴ εἰκὼν κ. ἀ. προσκυνᾶται ὡς Ἅγιος Κυρ. Γιάννης, λησμονηθέντος παντάπαι τοῦ ἐπωνόμου αὐτοῦ Ξένος τῆς καταγωγῆς του καί τῆς λογιότητός του ». Βλέπε τὴ μελέτη « Ὁ Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Ξένος καί ἡ διαθήκη αὐτοῦ » περ. Κρητικά Χρονικά τεύχος 1 Ἰαν.—Ἀπρίλ. 1948 σελ. 47-48

καρδιά σου πού θά τή φωτίζω ἐνώ βάδισε ἐν εἰρήνῃ. Εἶμαι πάντα κοντά σου καί ἡ εὐλογία μου θά σκεπάζῃ ὅπως ἡ δροσιά τῆς αὐγῆς τὸ λουλούδι, κάθε σου βῆμα.

Στηρίχτηκε στό ροζιασμένο ραβδί του κι' ἄφησε τὰ βήματά του νά παρασυρθοῦν ἀπ' τὴ βουλή τοῦ Κυρίου. Πλανήθηκε μέρες ἀρκετές ὥσπου ἔφτασε ἕνα πρωί· στό βουνό Ράξου¹.

Ἐδῶ ἀφοῦ ἔμεινε μερικές μέρες προχώρησε σ' ἕνα κοντινὸ βουνό πλατύσκιoto καί δροσερό, καί μέσα σ' ἕνα σπηλιάρι βρῆκε δύο μνήματα τῶνα πρὸς τὸ βοριά καί τ' ἄλλο στὴ δύση. Κι' ἐνῶ σκέπτεται ποιὸ κλείνουν τοῦτα τὰ μνήματα ἀκούει μιὰ ἀνθρώπινη φωνὴ πού ἐρχόταν ἀπ' τὸ βάθος τῆς σπηλιάς νά τὸν καλῆ καί τὰ τοῦ λήη:

— Ἰωάννη, Ἰωάννη, Ἰωάννη, αὐτὰ τὰ δυὸ μνήματα πού εἶδες εἶναι τοῦ Εὐτυχίου καί τοῦ Εὐτυχιανοῦ καί θέλεις κτίσει ἐκκλησία εἰς τὸ ὄνομα τους.

Αὐτὰ εἶπε ἡ φωνή. Κι' ὁ Ἅγιος ἀμέσως βάλθηκε νά κτίζῃ τὴν ἐκκλησία κι' ἀφοῦ τὴ θεμέλιωσε καί τὴν τράνεψε ἄφησε ἐκεῖ ἕνα καλόγερο καί πάλι πῆρε τὸ δρόμο κι' ἔφυγε.

Περπατώντας ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, ἀπὸ ρεματιὰ ὡς λαγκαδιῖ ἔφτασε στὴ ψηλότερη κορφή ἑνὸς βουνοῦ πού τὸ καλοῦσαν Μυριοκέφαλο². Ἐκεῖ βρῆκε ἕνα ἀρχαῖο, πανάρχαιο μισο-

¹ Ράξος ὀνομάζεται ἡ τοποθεσία πού ἀπέχει μίαν ὥραν περίπου ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ὁδηγήτριας τῆς ἐπαρχίας Πυργιωτίσσης. Σήμερον ἐκεῖ ὑπάρχει ναὸς εἰς τὸ ὄνομα Εὐτυχίου καί Εὐτυχιανοῦ, αὐτὸ κατὰ Λελεδάκη. Ἀκολουθία Ἀσματικὴ σελ. 14 σημ. Β'). Ὁ κ. Ν. Β. Τωμαδάκης ὑποστηρίζει ὅτι σήμερον τέτοιο τοπωνύμιον δὲν ἀκούεται καί σημειώνει ὅτι κακῶς ὁ L. Petit ἐσχέτισε τὸν Ράξον τοῦτον μετὰ τοῦ Ἀξοῦ Μυλοποτάμου. Ἡ Ἀξὸς ἀκούεται καί σήμερον ἀναλλοίωτος (προβλ. Ξανθοῦδιδη ΕΕΚΣ 2, 1939, σ. 311)

• Μυριοκέφαλα. Εἶναι μικρὸ χωριὸ τῆς ἐπαρχία Ρεθύμνης, Δυτ. τῆς πόλεως, καί παρὰ τὰ σύνορα Ρεθ. — Ἀποκορώνου. Τὸ χωριὸ εἶναι κτισμένον σήμερα ἀνάμεσα σὲ δυὸ μεγάλα βουνά, καί παράγει διάφορα προϊόντα ὅπως ὄλα τὰ ὄρεινά χωριά τῆς Κρήτης. Ἐδῶ ὑπάρχει ἡ μονὴ τῶν Μυριοκεφάλων (ἢ λογιώτερον Μυριοφύτων) (Τωμαδάκης) πού κτίστηκε κατὰ τὸν Ι αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Κυρ. Γιάννη τιμωμένη εἰς τὸ Γενέσιον τῆς Θεοτόκου (8 Σεπτεμβρίου). Ἡ Μονὴ κατεστράφη ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1770 καί ἀνεκαινίσθη κατὰ τὸ β' ἡμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος.

« Εἰς ἔγγραφον ἐνετικὸν τοῦ 14 αἰῶνος

« *quod possint incantae et aeeipere ad afflictum guoddam terforium sive casale vocatum Mirochiofa de Rettimo* » εἰς τῶν

γκρεμισμένο παλάτι πάνω απ' την Τούρμα τοῦ Καλαμῶνος³ καί γιά νά γλυτώσῃ απ' τὸ τρομερὸ κρῦο τῆς νύχτας μπῆκε μέσα απ' τὴ μεγάλη μισοκρεμισμένη πόρτα του. Μόλις πάτησε τὸ φαγωμένο απ' τὰ χρόνια πρῶτο μαρμάρينو σκαλί μιὰ λάμψη ἀστραφτερῆ ἔπεσε πάνω του καί τὰ μάτια του σκεπάστηκαν ἀπὸ μιὰ σταχτιά καταχνιά. "Ἄν καί τὸ φῶς χάθηκε ἀπ' τὰ ἄγια μάτια του δὲν παραπονέθηκε οὔτε μιὰ στιγμή, οὔτε ἕνας βαρὺς ἀνάστεναγμὸς δὲν βγῆκε ἀπ' τὸ στόμα του μὰ μὲ σηκωμένα τὰ χέρια προσεύχεται κι' εὐχαριστεῖ τὸ Θεὸ γιά τις δοκιμασίες ποῦ τοῦ ἔστειλε. "Ἐμεινε ἔτσι τυφλωμένος ἑπτὰ ὀλόκληρες μέρες, καί τὸ πρῶτ' ἡ τῆς ἐβδόμης μέρας μιὰ φωνὴ ἀνθρώπινη ἀκούστηκε ποῦ ἔλεγε:

— Ἰωάννη, Ἰωάννη ἔβγα ἔξω καί ἄσε τὸ βλέμα σου νά στρατέψῃ πρὸς τὸ δρόμο τῆς Ἀνατολῆς. Δυὸ ζεστά χέρια νό-

ἔνοικιαστῶν δ' ὀνομάζετο « Jani Mirochialfalitide Rethymno »

Η. Noiret. Documents inedits, Paris 1892 σσ. 87,88. βλέπε γιά τοῦτα τὴν μελέτη τοῦ Ν. Β. Τωμαδάκη « Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ξένος καί ἡ διαθήκη αὐτοῦ » « Κρητικὰ Χρονικὰ » Τεύχος 1 Ἰαν.—Ἀπρίλ. 1948 σελ. 72

« Ἡ Μονὴ εἶχε πρὸ τοῦ 1821 εὐρὺ καί πλοῦσιον μετόχιον· εἰς τὸ ὁποῖον καταλοῦντες συχνότατα οἱ Τούρκοι ὠργιάζον εἰς βάρος τῶν μοναχῶν καὶ τῶν κατοίκων τῶν πέριξ χωρίων. Οἱ μοναχοὶ ἐκδικούμενοι ἔσφαζον τοὺς κραιπαλοῦντας Τούρκους καὶ εἶτα ἐξηφάνιζον τὰ πτώματα αὐτῶν. Οἱ Τούρκοι ἐκδικούμενοι, ἀφοῦ ἔσφαξαν τοὺς μοναχοὺς ἐπυρπόλησαν τὴν μονὴν καί ἐδήμειυσαν τὴν περιουσίαν της. (Βλέπε Μεγ. Ἐλ. Ἐγκυκλ. Τόμος 17 σελ. 876)

Ἡ Μονὴ ποῦ εἶναι ἕνας κομψὸς βυζαντινὸς ρυθμὸς μ' ἕνα τροῦλο εἶναι Σταυροπηγιακὴ. Τὸ 1900 διελύθη καί τὸ 1932 προσηρτήθη εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ τῶν Ρουτίκων. (Βλέπε Ν. Ι. Παπαδάκη. Ἡ ἐκκλ. Κρήτης Χανιά 1936 σελ. 92.) Σήμερα τὸ μοναστήρι ἐπανέρχεται στὴν παλιά του αἴγλη μὲ τις προσπάθειες τοῦ τωρινοῦ ἡγουμένου πατρὸς Εὐγενίου Γαλεράκη ποῦ μὲ στοργὴ τὸ φροντίζει.

³ Καλαμῶνος τούρμα. Ὁ καθηγητὴς κ. Ν. Β. Τωμαδάκης ἐξηγεῖ σφ' αἰς τὴν πειρσιπούδαση μελέτη του « Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ξένος καί ἡ διαθήκη αὐτοῦ » τὸ τοπωνύμιον. « Περιοχὴ ἡ ὁποία πρέπει τὰ ταυτισθῆ πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπαρχίαν τῆς ἐπισκοπῆς Καλαμῶνος.

Ἐνωμάσθη δ' οὕτω κατὰ τὴν β' βυζαντινὴν περίοδον ἢ κατὰ τὴν α' (—829) γνωστὴ καί τὸ πρῶτον τῷ 457 μ. χ. μνημονευομένη ἐπισκοπὴ Λάμπης. ἡ ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἀρχαίαν Κρητικὴν πόλιν Λάμπαν, παρὰ τὴν σημερινὴν Ἀργυρούπολιν. « Διειρηθῆ δ' ὡς ἀγροτικὴ μέχρι τοῦλάχιστον τοῦ 1204 καί ἠδρευεν ἐκεῖ ὅπου σήμερον ἡ Μεγάλῃ Ἐπισκοπῇ Δυτικῆς Ρεθύμνης » Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι εἰς ἔγγραφον τῶν πρώτων χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας (1687) τὸ χωρίον Ἐπισκοπῇ (Δυτ. Ρεθύμνης) ὀνομάζεται « Ἐπισκοπῇ τοῦ Καλαμῶνος » (περ. Χρ. Κρ. 2. σ. 416.)

μιζε πῶς τὸν κρατοῦσαν ἀπ' τὸν ὄμο καὶ βγῆκε ἔξω. Τὸ μάτι του τράβηξε κατὰ τοὺς δρόμους τῆς ἀνατολῆς κι' ἔνα μεγάλο φῶς καθρεφτίστηκε στὴν κόρη τοῦ ματιοῦ του.

Μιά φωνὴ ξεχύνεται μέσα ἀπὸ τοῦτο τὸ φῶς πού λέει:

— Ἰωάννη στὸν τόπο τοῦτο πού διάλεξες θὰ κτίσης ἐκκλησία στὸ ὄνομα τῆς Μητέρας τοῦ Γυιοῦ μου τῆς Ἀντιφωνήτριας¹.

Μέ μιὰς ἡ σταχτιά ὀμίχλη σῦρθηκε ἀπ' τὰ μάτια του καὶ τὸ φῶς τῆς χρυσοῦς Κρητικῆς μέρας πλημμύρισε τὴν ψυχὴ του.

Ἀμέσως ὁ Ἅγιος ἀρχίζει νὰ ζητᾶ βοήθεια γιὰ νὰ χτίσῃ τὴν Ἐκκλησιά. Οἱ χριστιανοὶ μὲ ἀπλοχεριά δίνουν ἀπ' τάγαθά τους κι' ἀρχίζει νὰ θεμελιώσῃ τὸν Πύργο τῆς Παρθένου.

Οἱ λεπτεῖς γραμμὲς μέσα σ' ἕνα ἀγροτικὸ τοπεῖο δίνουν ἔξαρση στὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ, καὶ τὴ γονατίζουν γιὰ θερμὴ προσευχὴ. Κι' ἔτσι ἀφοῦ τελείωσε τὴν θεία προσταγὴ βρῆκε γιὰ τὴ δούλεψη τῆς Παρθένου ἕξι μοναχοὺς κι' ἀφοῦ τοὺς εὐλόγησε ἐμίσειψε ἀργὰ ἀργὰ καὶ τὰ βήματά του τὸν ἔβγαλαν σ'

¹ Εἰς τὴν μονὴν ὑπάρχει ὠραιότατη καὶ ἀρχαιοτάτη εἰκὼν « θάυμα-
τουργὸς τῆς Θεοτόκου, Βυζαντινῆς τέχνης ἀναγομένη εἰς τοὺς χρόνους τῆς
ιδρύσεώς της ». Βλέπε Μεγ. Ελ. Ἐγκ. Τόμος 17 σελ. 876.

Ὁ Ἄνθ. Λελεδάκης. (Ἀκολουθία Ἀσματικῆ σελ. 15 σημ. γ) ἀναφέρει τὰ ἔ-
ξης « Ἡ Ἱερά αὕτη μονὴ διασωθεῖσα ἄθικτος ἐν τῇ παρόδῳ τῶν αἰῶνων
διέσωσε καὶ εἰς ἡμᾶς μέγα ἱερὸν κειμήλιον, τὴν Ἱεράν καὶ σεπτὴν εἰκόνα
τῶν Γενεθλίων τῆς Θεοτόκου, ἐν ἀγιογραφικῷ Βυζαντινῷ τύπῳ ». Ἡ Ἱερά
αὕτη εἰκὼν ἐπὶ σανίδος μεγάλου μεγέθους ἐξωγραφημένη διατηρεῖται μέχρι
σήμερον εἰς ἀρίστην κατάστασιν καίτοι εἶναι εἰκὼν ἀρχαιοτάτη. Καὶ ἡ μὲν
παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ὁ ἱδρυτὴς τῆς μονῆς ταύτης Ὅσιος Ἰωάννης θεόθεν
ὀδηγούμενος εὗρεν αὐτὴν ἐντὸς μεγάλης βάρου ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ὁποίας
καὶ ἀνήγειρέ τὴν Μονὴν αὐτοῦ ».

Ὁ Ἅγιος καθηγούμενος τῆς Μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ Ρουτίκων, Ἀρχι-
μανδριτῆς Ἱερόθεος Πετράκης μοῦ διηγήθηκε τὸν ἕξῃς θρύλο διὰ τὴν ἀνεύρε-
σι τῆς εἰκόνης ὑπὸ τοῦ Ἁγίου καὶ ὁ ὁποῖος συμφωνεῖ ἐν μέρει μὲ τὴν πα-
ράδοσι πού ἀναφέρει ὁ Λελεδάκης. Ἐκεῖ πού βρῆκε τὴν εἰκόνα ὁ Ἅ-
γιος—διηγεῖται ὁ πατὴρ Ἱερόθεος—ἦτο ἕνα δασωμένο μέρος. Εἶδε ὅμως ἕνα
φῶς κι' ἔβαλε ἐργάτες νὰ σκάψουν. Οἱ ἐργάτες ὅμως κουράστηκα κι' ἔ-
δωσαν φωτιά. Ἡ φωτιά πλησίαζε κι' ὅταν ἔφτασε κοντὰ στὸ φῶς μιὰ φωνή
ἀκούστηκε πού ἔλεγε:—Ἐδῶ εἶμαι. Ὁ Ἅγιος πῆγε κοντὰ καὶ τότε εἶ-
δε τὴν εἰκόνα, πού μάλιστα ἡ φωτιά τῆς εἶχε κάψῃ τὴν μιὰν ἄκρη. Ἐπειδὴ ἔ-
βγαλε φωνὴ γιὰ τοῦτο τῆς ἔδωσαν τὴν προσωνυμίαν Παναγία ἢ Ἀντιφωνήτρια.

Αὐτὰ λένε οἱ θρύλοι καὶ οἱ παραδόσεις. Ἀκόμα λέγεται πῶς ἡ εἰκόνα εἶ-
ναι ἔργο τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ κ. ἄ.

ένα άγνωστο τόπο πού τόν καλοῦσαν Μέλικά¹. Ἐκεῖ ἔχτισε ἄλλη ἐκκλησιά στόνομα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Δόμβρικα, τοῦ Ἁγίου πού γιάτρευε τοὺς ἀνθρώπους πού πάσχανε ἀπὸ δρουπικία. Στόν τόπο τοῦτο, στό ξερὸ ἀκρωτήρι, χλωρὸ χόρτο δὲν φύτρωνε. Τὰ πάντα ἦταν φρυγανιασμένα κι' ὁ ἥλιος ἔδινε καθημερινὰ φωτιὰ στήν ξερὴ γῆ. Τὰ ἅγια χέρια του τρέξανε αἷμα ὥσπου νὰ θεμελιώση καὶ τοιχογυρση μιὰ στέρνα γιὰ νὰ μαζεύη τὰ χειμωνιάτικα δάκρυα τῆς βροχῆς.

Οἱ χωρικοὶ, φωτισμένοι ἀπ' τὸ Θεό, δώσανε καρπερὰ καὶ δυνατὰ χωράφια στὸν Ἅγιο, πού μὲ τὸ χέρι του φύτεψε στὰ σπλάχνα τοὺς σπόρους καὶ διάφορα δέντρα, πού δώσανε ζωὴ στό τοπεῖο. Καὶ σὰν ἔκαμε ὄλα τοῦτα τὰ θαυμάσια ἄφησε στὸν τόπο ἕνα μοναχὸ Νικόδημο μαζὺ μὲ ἕξι ἄλλους κι' αὐτὸς πάλι πῆρε τὸ δρόμο τῆς περιπλάνησης. Βάδισε μιὰ, δυὸ, τρεῖς μέρες καὶ τὸ βράδυ βρέθηκε σ' ἕνα ὄμορφο τόπο πού τὸν φώναζαν Ἄριο² κοντὰ στό χωριὸ Πηγῆ³.

Ἐκεῖ ζήτησε ἀπ' τοὺς κάτοίκους ἕνα τόπο κι' ἔχτισε μιὰ ἐκκλησιά στὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ προστάτη τῶν ψαράδων. Οἱ καλοὶ χωρικοὶ ἀφοῦ εἶδαν τὴν ἀγιωσύνη του, τίς νηστεῖες, τὴν καλωσύνη του καὶ τίς προσευχὲς του, τοῦ ἔδωσαν χωράφια δυὸ ζευγαριῶν καὶ λίγα δεντράκια, πού τὰ χάρισε στὴ Μονή. Κι' ἀφοῦ ἄφησε κι' ἔδω ἕνα μοναχὸ πού τὸν ἔλεγαν Εὐτόχιο ξαναγύρισε καὶ πάλι στό ἀγαπημένο του μοναστήρι τῶν Μυριοκεφάλων. Ἐκεῖ, βρῆκε τοὺς μοι ἀχοὺς πολὺ στενοχωρημένους. Δὲν εἶχαν τίποτε νὰ φᾶνε. Ἀφοῦ εἶδε αὐτὴ τὴν κατάσταση βγῆκε ἔξω, πῆγε καὶ κτύπησε τίς πόρτες τῶν χωρικῶν καὶ τοὺς ζήτησε ἔλεημοσύνη.

¹ Στὴν περίφημη ἐργασία του ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς κ. Ν. Β. Τωμαδάκης « Ὁ Ἅγ. Ἰωάν. ὁ Ξένος καὶ ἡ Διαθήκη αὐτοῦ » ξεκαθαρίζει τὰ τοπωνύμια πού ἀναφέρονται στὴ δράση τοῦ Ἁγίου καὶ λέει τὰ ἑξῆς γιὰ τὸ Μέλικά « Νομίζω ὅτι Μέλιξ εἶναι ὁ Μελέχας, τὸ Ἀκρωτήρι τῆς Κυδωνίας, ὑπὸ τῶν Ἀράβων οὕτω ἀποκληθῆν. Μαλέκ, μελέκ ἀραβιστί=ὁ κύριος, βασιλεὺς» « Περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ τοπωνυμίου: Σηκώνονται καὶ φτάνουσι στὸν κάβο τὸ Μαλέχα, γιὰτὶ τὴ βάρδια τῶν Τουρκῶν ἐκεῖ τὴν ἀπαντήχα: Μπουνιαλῆς 159, 9—10—».

² Βλέπε τίς σημειώσεις τοῦ καθηγητοῦ κ. Ν. Β. Τωμαδάκη στὴ μελέτη « Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ξένος καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ » περ. Κρητ. Χρονικά τεύχος I Ἰαν.—Ἀπρ. 1948 σελ. 68 ».

³ Χωριὸ τῆς Ἐπαρχίας Ρεθύμνης πού ὑπάρχει καὶ σήμερα.

Τὰ δισάκια του γέμισαν τρόφιμα καὶ χόρτασαν οἱ μοναχοί. Τοῦδωσαν κι' ἕξη ζευγάρια βόδια κι' ὠργωσε τὴ γῆ τοῦ μοναστηριοῦ. Σὰν κατάστεσε τὸ μοναστήρι ἔφυγε καὶ πάλι καὶ πῆγε στὸ χωριὸ Μουσέλα¹ κι' ἐκεῖ ἀγόρασε ἕνα τόπο ποὺ τὸν ἔλεγαν Μεσοσταβλίτες. Ἄφου κι' ἐδῶ εἶδαν οἱ κάτοικοι τὴ μεγάλη ἀγιότητα τοῦ Ὁσίου, τοῦ χάρισαν ἄλλες δυὸ μερίδες γῆ κι' ἔχτισε μιὰ Ἐκκλησία σιτόνομα τοῦ Ἁγίου Ποταπίου. Ἄλλὰ κι' ἕνα Μοναστήρι ἐθεμέλιωσε μὲ κελιά κεραμιδιωτὰ, μὲ ἀμπέλια καὶ γλυκόχυμα ὀπωρικὰ γιὰ νὰ ξεκουράζωνται οἱ καλόγεροι. Στὸν ὄμορφο τοῦτο τόπο ἄφησε δώδεκα μοναχοὺς καὶ ἕναν ἡγούμενον Μάζεψε ἑκατὸ πενήντα κυψέλες μέλισσες ποὺ τίς μετέφερε στὴν ἀγαπημένη του μονὴ τῶν Μυριοκεφάλων καὶ τίς ἔβαλε σ'ἕνα τόπο ποὺ τὸν ἔλεγαν Ἀσκυργιανό. Ὅλες τίς Ἐκκλησίες καὶ τὰ Μοναστήρια ποὺ εἶχε κτίσει ὡς τότε τ' ἀφιέρωσε στὴ Μονὴ τῶν Μυριοκεφάλων, ποὺ τὴν ξεχώρισε σὰν κυρίαρχο καὶ διαλεχτὴ πάνω ἀπ' ἄλλες. Μὰ γιὰ νὰ μὴ μπορῆ κανεὶς Δεσπότης ἢ Ἀρχοντας νὰ πειράξῃ τίς κτίσεις του πῆγε στὴν Κωνσταντινούπολι.

Στὴν Ἁγία Πόλη βασίλευε τότε ὁ Ρωμανὸς ὁ Ἀργυρόπουλος γιὸς τοῦ Παρφυρογέννητου καὶ στὸ θρόνο τῆς Ἀγίας Σοφίᾶς εἶναι ὁ Πατριάρχης Κύρ. Ἀλέξιος².

Ὁ Αὐτοκράτορας καὶ ὁ Πατριάρχης, ποὺ ἔχουν ἀκούσει γιὰ τὴ δράση καὶ τὴν ἀγιότητά του, τὸν ὑποδέχονται καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς τοῦδωσε χαρτὶ χρυσοσφραγισμένο (χρυσόβουλο) γιὰ νὰ παίρνη κάθε χρόνο ἀπ' τὸ τελωνεῖο τῆς Κρήτης ἢ Μονὴ τῶν Μυριοκεφάλων, γιὰ τὴ σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς του μιὰ λίτρα³ νομίσματα, δυὸ ράσα καὶ κόκκινο πανὶ γιὰ νὰ κἀνῃ ἱερά

---

¹ Μουσέλας, ποταμὸς ποὺ χωρίζει τὴν ἐπαρχία Ἀποκορώνου καὶ Ρεθύμνης καὶ τοὺς νομοὺς Χανίων-Ρεθύμνης. Ὁ Μουσέλας ἦτο χωριὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἁγίου. Ὁ κ. Τωμαδάκης σημειώνει « Τοῦτο καλῶς εἶκασε ὁ L. Petit ἔ. ἀ. σ. 12 ὅτι εἶναι τὸ πρὸς Δ. τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀποκορώνου Δράμια, τὰ (ἀρχ. Ὑδράμιον) ὅπου καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

² Ἀλέξιος (1025—1043) Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, καὶ τέως ἡγούμενος τῶν Στουδίου. Ἀνέβηκε στὸν Πατριαρχικὸ θρόνο τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου τοῦ Αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου.

³ Λίτρα: μέτρο ποὺ ἐμετροῦντο τὰ νομίσματα.

ρουχα για την λειτουργία. Κι' ὁ Πατριάρχης τοῦδωσε γράμμα μὲ βούλα, ποῦ ἡ Μονὴ « νὰ εἶναι ἀνεμτόδιστη καὶ ἀπειρακτη ἀπὸ κάθε ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἀρχοντικὸν πρόσωπον καὶ μηδὼλως νὰ ἔχη ἄδειαν ἢ ἐξουσίαν ὁ κατὰ καιρὸν Μητροπολίτης ἢ Ἐπίσκοπος νὰ ζητᾷ ἀπ' αὐτὴν φιλότιμον ἢ ἄλλο δικαίωμα ἢ κανίσκιον κατὰ τὸ σῦνηθες, ἀλλὰ νὰ εἶναι αὐτοδέσποτος καὶ κυρία αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ Μοναστηρίων εἰς τὸν αἰῶνα· μόνον δὲ τὴν ἀναφορὰν νὰ κάμνουν τοῦ κατὰ καιρὸν Παναγιωτάτου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὡς Σταυροπήγιον Πατριαρχικόν ». Καὶ οἱ χριστιανοὶ τῆς Πόλης τοῦ χάρισαν μαλαματένια, κι' ἀσημωτὰ πράματα καὶ ἱερὰ βιβλία καὶ εἰκόνες καὶ ἀφοῦ τὰ βάρκαρε ἔβαλε πλώρη γιὰ τὴν Κρήτη.

Ἔπλασε τοῦτα τάγαθὰ τὰ πῆγε στὰ Μυριοκέφαλα κι' ἐστόλισε τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας τῆς Ἀντιφωνήτριας. Χάρισε ἀκόμη στὴ μονὴ πρόβατα, κατοίκες, φοβάδες καὶ γαϊδουράκια γιὰ τὶς δρομιὰς τῶν καλογέρων. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μαλαματένια, ἀσημικὰ καὶ μπακιρένια σκεύη τοῦς ἔδωσε ἀπ' τὶς πλούσιες προσφορὰς ποῦ ἔκαναν οἱ χριστιανοὶ γιὰ χατήρι του. Τοῦτα τὰ δῶρα τὰ κατάθεταν στὰ πόδια του γιὰ νὰ πάρουν ἀπ' τὸ χέρι του τὴν εὐλογία καὶ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ.

Ἡ πολλὴ ἀγάπη κι' ὁ θαυμασμὸς ποῦ οἱ καλοὶ χριστιανοὶ ἔδειχναν στὸν Ἅγιο κι' ἡ μεγάλη εὐλάβεια ποῦ τοῦ εἶχαν, πολὺ τὸν κούραζε καὶ τὸν στενοχωροῦσε. Γι' αὐτὸ ἐμίσηψε ἀπ' ἐκεῖ κι' ἀφοῦ περπάτησε πολλὰς μέρες πῆγε κατὰ τὰ μέρη τῶν Χανίων σ' ἓνα τόπο ποῦ τὸν ἔκραζαν Κουφὸ¹ κι' ἐκεῖ ἔχτισε μιὰ ὁμορφὴ ἐκκλησίαν σὶνομα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου μὲ κελιά καὶ περιτοίχισμα κι' ἐφύτρεψε ἀμπέλι καὶ δέντρα πολὺλογα καὶ περιτριγύρισε γύρω ἀπ' τὴ μονὴ χωράφια σαράντα μοδίων².

Κι' ἀφοῦ ἔσιαξε καὶ κατάστεισε τὸ μοναστήρι κι' ἄφησε καλογέρους, ἔφυγε πάλι κι' ἀπ'κεῖ καὶ χτύπησε κατὰ τὴ Νοτικὴ θάλασσά στὰ μέρη τᾶγρια τῶν Σφακιῶν, σὲ τόπο ἔρημο

¹ Κουφὸς, ὁ, χωριὸ τῆς Κυδωνίας κοντὰ στὸν Ἄλυκιανό. Σήμερα ἐκεῖ σώζεται « ὁ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ἀνεγερθεὶς Ἱερὸς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ναὸς φέρων χρονολογία 1004 ». Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Κυρ — Γιάννη εἶναι ἐρηπομένος κοντὰ στὸ χωρ. Ἄλικανου. Σήμερα ἔχει ἀνασθηλωθῆ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ὁρλάνδου.

² Μόδι, τὸ = μονὰς μετρήσεων σιτηρῶν.

καὶ καψαλισμένο ἀπὸ τ' ἀγιάζι καὶ τὸ λιόπυρὸ στὸν Ὅπισω Γιαλὸ καὶ σὲ τοῦτο τὸν τόπο ἔχτισε ἐκκλησίᾳ γιὰ νὰ τιμᾶται καὶ γιορτάζεται ὁ Ἅγιος Παῦλος¹ πού κι' αὐτὸς κάποτε ξέπεσε σὲ κείνα τὰ μέρη, δταν ταξίδευε γιὰ τὸ μεγάλο ταξειδί τῆς Σποράς τοῦ Θεοῦ Λόγου. Μὰ καὶ πάλι μιὰ φωνὴ πού διαρκῶς μιλοῦσε μέσα του καὶ δὲν τὸν ἄφηνε νὰ ποδοσταλάξῃ καὶ νὰ ριζώσῃ πουθενὰ τοῦπε.

— Ξεκίνα, τὸ ἔργο σου δὲν τέλειωσε ἀκόμη.

Κι' ὁ Ἅγιος ἔφυγε. Ἐπειτα ἀπὸ δρόμο πολὺ πού βάφτηκε κόκκινος ἀπ' τὸ αἷμα πού ἔτρεχε ἀπ' τὰ πόδια του ἔφταξε στὸ χωριὸ Ἀζωγυρῆ² κι' ἐκεῖ θεμέλιωσε τρανὴ ἐκκλησιὰ σιτόνομα τοῦ Στρατηλάτη Ἁγίου Γεώργιου. Γύρω στὴν ἐκκλησιὰ ἔβαλε μέλισσες πού περισσότερο τίς ἀγαποῦσε κι' ἔγινε ἕνας πλούσιος μελισσόκηπος.

Μὰ πάλι οὐτ' ἐδῶ ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη τῶν χριστιανῶν κι' οἱ περιποιήσεις του δὲν τὸν ἀφήνουν νὰ ἡρεμήσῃ καὶ νὰ βρῆ τὴ γαλήνη. Γιὰ τοῦτο πῆρε πάλι τὸ ροζιασμένο ραβδί του, πού μ' αὐτὸ εἶχε κάμει τόσους καὶ τόσους δρόμους κι' ἄρχισε νὰ μετᾶ τοὺς κακοτράχαλους δρόμους. Κι' ὁ δρόμος τοῦτος, ὁ δρόμος τῆς λύτρωσης καὶ τῆς περιπλάνησης τὸν ἔβγαλε στὴν ἄκρη τοῦ νησιοῦ στὰ μέρη τῆς δύσης, στὴν Κίσαμοσ³ ἕνα ἡσυχὸ καὶ γαλήνιο τόπο τὴν Ἀκτὴ³ πού μὲ ὄση δύναμη τοῦ ἔμενε βάλθηκε κι' ἐδῶ νὰ ὑψώσῃ ἐκκλησίᾳ.

Τὰ χρόνια ὅμως πέρασαν. Οἱ μῆνες, οἱ ἐβδομάδες, οἱ μέρες ἔχουν σιτιβιχτῆ μέσα στὴ μεγάλη στέρνα τῆς ζωῆς πού ξεχείλισε. Ἀγῶνες, προσευχές, πόνοι καὶ τὰ μεγάλα ἐρωτηματικὰ πού στέρνιαζαν στὸ ἅγιο στήθος ζητοῦν λύτρωση καὶ

1 Ἅγιος Παῦλος : Στὴ Λυβικὴ θάλασσα εἶναι συνοικισμὸς κοντὰ στὸν ἅγιο Κηρύκο τοῦ Σελίνου. Ὁ κ. Τωμαδάκης γράφει ὅτι δὲν νομίζῃ ὅτι πρόκειται γιὰ αὐτὸν συνοικισμὸ « ἀλλὰ περὶ τοῦ Ἁγίου Παύλου εἰς τὴν παραλίαν τῶν Σφακίων περὶ οὗ, ὁ Sieber M. Δεφνερ: Ὀδοιπορικὰ Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Κρήτην σσ. 174—5 (ἔργου καὶ φωτογραφία).

2 Ἀζωγυρῆς=χωριὸ τῆς ἐπαρχίας Σελίνου, πού ἡ ὀνομασία του προέρχεται ἀπ' τὸ φυτὸ ἀζώγυρος. Ὁ καθηγητὴς κ. Τωμαδάκης πρῶτος ἐταύτισε τὴν μορφή τοῦ Ἁγίου μὲ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Ἐρημίτη πού ὡς γνωστὸν εἶναι ἕνας ἐκ τῶν 93 Πατέρων τοῦ Ἀζωγυρῆ Σελίνου πού γιορτάζονται στὶς 8 Ὀκτωβρίου.

3 Ἀκτὴ, (ἡ) τοπωνύμ. Παραλία πού ὑπάρχει καὶ σήμερα στὰ Μεσόγεια τῆς Κισάμου.

γαλήνη. Τὴ γαλήνη πού δίνει ἡ ἐπιστροφή. Τὴν ἡσυχία πού δίνει ἡ ἰδέα τοῦ τέλους καὶ τοῦ καθήκοντος.

Μὲ κλειστὰ τὰ μάτια ὁ Ἅγιος βλέπει ὄλο τοῦτο τὸ μακρὸ φιδογραμμένο στρατὶ πού τόσα χρόνια, μὲ τ' ἀγιάζι καὶ μὲ τὸ λιόπυρο, τῶσερνε ἀγόγγυχτα νὰ τελειώνη. Στὰ χεῖλι του γιὰ μιὰ φορά ἄνθισε ἓνα ἀπαλὸ γέλοιο.

Εἶναι τὸ γέλοιο τῆς ἱκανοποίησης. Τὸ γέλοιο τῆς βράβευσης.

— Εἶμαι ἔτοιμος Πατέρα νὰ στρατέψω τώρα τὸ δρόμο πού ὀδηγεῖ πρὸς τὰ Σένα. « Ἄσε με πιά νὰ κοιμηθῶ τὸν ὕπνο τοῦ θανάτου ». Ἡ ζωὴ μου ὅλη ἦταν μιὰ σταλαγματιὰ χαρισμένη σὲ Σένα. Τὸ κρῦο πού μου πειροῦνιαζε τὸ κορμί δταν κοίταζα ψηλά τὸ γλυκὸ σου γέλοιο, γινότανε ἀνοιξιὰ-τικη ἀνατριχίλα. Ὁ καφτερὸς ἥλιος τοῦ καλοκαιριοῦ πού πυρπολοῦσε τὰ ξεγδαρμένα πόδια μου γινότανε ἀπαλὸ χᾶδι σὰν σκεφτόμουνα τὸ δικό σου μαρτύριο. Τίποτε στὸ κόσμο δὲν βρῆκα πιὸ μεγάλο ἀπ' τὴν ἀγάπη σου. Ὑστερα κάλεσε σιμά του τοὺς Ἄρχοντες καὶ τοὺς Στρατηγούς τῆς Κρήτης καὶ τοὺς εἶπε:

— Ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διορίζομαι τοῦτο καὶ ἐντέλλομαι, διατίθεμαι καὶ παραγγέλλω εἰς ὄλους ὅτι, ὄλα τὰ Μοναστήρια καὶ Ἐκκλησίες ὅπου χάριτι Θεοῦ ἀνήγειρα καὶ ἔκτισα, καὶ ὄσα ὑποστατικά κινητὰ καὶ ἀκίνητα ἀφιέρωσα εἰς αὐτά, θέλω νὰ εἶναι ὄλα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Κυρίας Θεοτόκου τῶν Μυριοκεφάλων ἕως τέλους τοῦ παρόντος κόσμου χωρὶς καμμίας ἐναντιότητος. Εἰ δέ τις τῶν ἐπιγείων ἀνθρώπων εἶτε βασιλεὺς, εἶτε πατριάρχης ἢ μητροπολίτης ἢ ἄρχων ἢ ἀρχόμενος ἢ μικρὸς ἢ μεγάλος τολμήσῃ νὰ ἐκβάλλῃ ἀπὸ τὰ πράγματα ὅπου ἀφιέρωσα εἰς τὰ αὐτὰ Μονύδρια, τὰ ὅποια ἔκτισα κινητὰ ἢ ἀκίνητα· ἀλλὰ νὰ εἶναι ὄλα οὐτὰ εἰς τὴν ἄνω εἰρημένην Μονὴν τῶν Μυριοκεφάλων ὡς ἐδιαταξάμην. Πρῶτον μὲν νὰ εἶναι ἀφωρεσμένος ἀπὸ Θεοῦ Παντοκράτορος καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀκοινώνητος τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος. Ἡ Μερὶς καὶ ὁ κληρὸς αὐτοῦ νὰ εἶναι μετὰ τοῦ Προδότου Ἰούδα, καὶ νὰ ἔχη τὰ ἀναθέματα καὶ τὰς κατάρσας τῶν τρι-

ακοσιών δέκα καὶ ὀκτώ Θεοφόρων Πατέρων τῆς ἐν Νικαία Πρώτης Συνόδου καὶ νά κληρονομήσῃ τὴν αἰώνιον κόλασιν. Ὅποιος δὲ πάλιν φυλάξῃ τὴν διαθήκην μου ταύτην ἀπαρασάλευτον καὶ ὅσα ἐπαράγγειλα νά τηρήσῃ ἀμετάτρεπτα, ὁ Θεὸς ὁ Ἅγιος ὁ Ἐπουράνιος, καὶ ἡ Κυρία Θεοτόκος ἡ μεσίτρια παντὸς τοῦ κόσμου νά τοῦ συγχωρήσῃ ὅλα του τὰ ἁμαρτήματα· καὶ ἐν ὧρα τῆς φοβερᾶς κρίσεως συγχωρήσῃ αὐτοῦ τὰ πταίσματα, ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ στήσῃ αὐτὸν τῆς ἐνδεξιῶν αὐτοῦ παραστάσεως καὶ κληρονόμος γένηται τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Ἀμήν¹.

Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ Κ'. Ἀπο κτίσεως κόσμου 6536 ἀπὸ δὲ Χριστοῦ 1027. Χεὶρ Μόσχου Διακόνου καὶ Νομικοῦ γραφέως Κάστρου Χάνδακος ὑπέγραψεν. Φιλάρετος² πρωτοσπαθάριος καὶ Στρατηγὸς Κρήτης ὁ Βραχέων παρὼν εἰς ταύτην τὴν διαθήκην τοῦ Μοναχοῦ Ἰωάννου προτραπείς, ὑπέγραψα. Εὐμάθιος³ πρωτοσπαθάριος καὶ Στρατηγὸς Κρήτης παρὼν εἰς τὴν παροῦσαν διαθήκην τοῦ Μοναχοῦ Ἰωάννου τοῦ Ἐρημίτου ὑπέγραψα. Παπᾶ Λέων Δαφερερᾶς Νοτάριος ὑπὸ τῆς Βασιλικῆς Ἐξουσίας ἐμετάγραψα τὴν παροῦσαν διαθήκην τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ ἐν τῇ Κρήτῃ τῆς ἐπωνυμίας Ξένου Μοναχοῦ. Ἦσυχος περιμένει τώρα τὸ τέλος τοῦ θά τὸν φέρῃ σὶά φωτεινὰ παρτέρια τῆς αἰώνιας ζωῆς.

¹ Ἡ ἔκδοσις τοῦ Ἀνθ. Λελεδάκης διαφέρει σὲ πολλὰ σημεῖα ἀπὸ τὴν τοῦ κ. Τωμαδάκη πού παραθέτω παραπάνω. Φαίνεται ὅτι ὁ μακαρίτης Ἐπίσκοπος ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νά διορθώσῃ καὶ «εἰς καθαρῆς γλῶσσαν» νά ἐπαναφέρῃ τὸ κείμενο ἐπέφερε μεταβολὰς ὅπου τοῦ ἐφαίνοντο τὰ κείμενα «βαρβαρικά»

² Φιλάρετος πρωτοσπαθάριος καὶ στρατηγὸς τῆς Κρήτης. Ὁ Schlumberger, *Sigillographie* σ. 189. Ἰσχυρίσθη ὅτι ἡ Κρήτη κατὰ τὴν β' Βυζ. περίοδον (951—1204 μ.χ.) δὲν ἀπέτελεσε θέμα. Τοῦτο ἀνέτρεψεν ἤδη τῷ 1929 ὁ Κ. Μ. Κωνσταντόπουλος, *Στρατηγὸς Κρήτης ΕΕΒΣ* 6, 1929, σ. 316—20 δημοσιεύσας ἐπιγραφήν «Θεοτόκε βοήθειω σὺ δούλω βασιλείω πατρικίω καὶ στρατηγῷ Κρήτης» τοῦ 11. αἰ'. Ἰσχυρίσθη δ' ὅτι μετὰ ταῦτα (12 αἰ') ἡ διοίκησις ἀντὶ στρατηγοῦ ἀνετέθη εἰς καπετάνιω μ' εὐρυτέραν ἐξουσίαν. (βλέπε Ν. Β. Τωμαδάκη τῇ μελέτῃ «Ὁ Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Ξένος καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ» περ. Κρητικὰ Χρονικά. Τεύχος 1. Ἰανουαρ.—Ἀπρ. 1943 σελ. 72.

³ Εὐμάθιος. Γνωστὸς στρατηγὸς ἀπὸ ἐπιγραφῆ πού σώζεται σὶά Ἀ-

Ἡ ἀποστολή του ἐδῶ στὸν κόσμον τῆς θλίψης τέλειωσε, καὶ τώρα μὲ θεία γαλήνη περιμένει νὰ σφραγισθῆ τὸ ἔργον του μὲ τὴ θεϊκὴ βούλα καὶ νὰ στρατέψῃ πρὸς τὰ ψηλά. Κι' ἐνῶ σκέφτεται ὅλα τοῦτα τὰ θαυμάσια, μιὰ ἀπαλή πνοὴ ἀνέμου τοῦ κλείνει τὰ μάτια κι' ἕνας ὕπνος ἀσυννέφιαστος χωρὶς τέλος ἀρχίζει.... Ὁ Ἅγιος ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ....

Μὰ ἡ περιπλάνησίς του δὲν σταματᾷ οὔτε τώρα ποῦ ἡ ψυχὴ του φτερουγίζει στὰ νέφη, στῶριον περιβόλι τοῦ παράδεισου μὲ τοὺς Δίκαιους καὶ τοὺς Μάρτυρες. Κάτω στὴ γῆ τὸ φθαρτὸ σῶμα του, τὸ κατατυρανισμένον κορμὶ ποῦχε δεχτῆ τις ἀστραπὲς καὶ τις μπόρες τοῦ χειμῶνα μὰ καὶ τὴν λαύρα τοῦ καλοκαιριοῦ ἐξακολουθεῖ νὰ παραδέρνη καὶ νὰ γυρίζῃ ἀπὸ πόλιν σὲ πόλιν κι' ἀπὸ χώρα σὲ χωριό. Γιὰ τὸ φόβον τῶν ἀπίστων οἱ χριστιανοὶ μάρκαρον τὸ Ἅγιον Σῶμα του καὶ τῶστειλαν στὸ λουλουδένιον παράδεισον τῆς Κέρκυρας ποῦ κεῖ καὶ σήμερὰ λάτρευεται¹, καὶ καρτερεῖ τὸ γυρισμόν. Τὸ δὲ κεφάλιν του ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς ταλαιπωρίας βρῆκε τέλος ξεκούραση σὲ μιὰ μαλαματένια θήκη, σ' ἕνα χωριὸ τῆς Κισιάμου ποῦ τοῦβγαλαν γιὰ χατήρι του τῶνομά του².

Μιὰ ζωὴ ποῦ θυμίζει παραμῦθον. Κι' ὅμως εἶναι, ἡ ζωὴ ἑνὸς ἀπ' τοὺς πολλοὺς Ἁγίους ποῦ περπατοῦσαν μὲ τοὺς ἀνθρώπους στὰ χώματὰ τῆς Κρήτης πρὶν χίλια χρόνια.

Μιὰ βωὴ ἀπ' τις πιὸ ὁμορφες, τις πιὸ Ἁγίες, τις πιὸ παρθένες. Ἡ ζωὴ τοῦ πιὸ ἀκακοῦ ἀρνιοῦ τοῦ Θεοῦ..—

ΤΕΛΟΣ ΚΑΙ ΤΩ ΘΕΩ ΔΟΞΑ

ραστᾶ Ἡρακλείου ποῦ λέει :

Κ(ύρι)ε βοῖθι ι(ὸ)ν δοῦλον σου

[Εὐμ]άθιον προτοσπα

[θάρ]ιον κὲ στρατιγόν

[Κρ]ίτις

¹ Ὑπάρχει καὶ σήμερὰ ναὸς εἰς Κέρκυραν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ « Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Κρητὸς ».

² Πρόκειται γιὰ τὸ χωριὸν Ἁγ. Κυρ. Γιάννη ἢ Τσουρουμιανὰ τῆς Ἐπαρχίας Κισιάμου.

ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

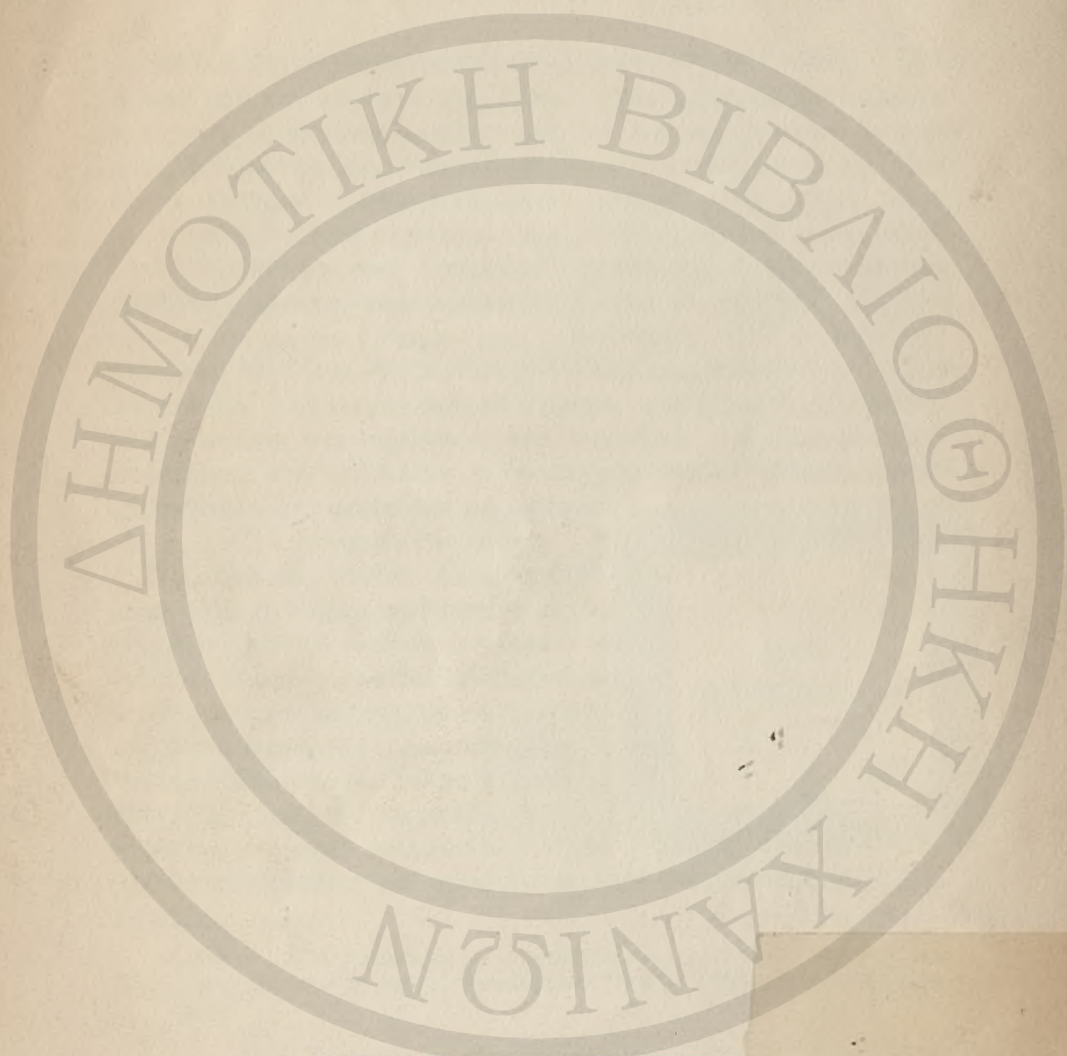
Πολλοί ἔχουν ἀσχοληθῆ ὑμνογραφικά μὲ τὸν Ἅγιο, πού ἡ μορφή του καὶ τὸ ἔργο του ἔχουν γίνει πηγὴ θείας καὶ θρησκευτικῆς ἐμπνεύσεως, μὲ ζωηρὸ τὸ λατρευτικὸ τόνο καὶ τὴ λυρική ἀτμόσφαιρα. Μεταξὺ αὐτῶν πού τὴν ἐμπνευσή τους τὴν κατεύθυνε ἡ ἀσκητικὴ ἐκεῖνη μορφή τοῦ μεγάλου γυιοῦ τῆς Κρήτης, πού ὡς ἔμβλημα εἶχε τὸ εἰλητάριο « φυλάξωμεν ἑαυτοὺς ἀδελφοὶ ἀπὸ λογισμοῦς ρυπαροῦς, καὶ ὡς παρακαταθήκην λαβόντες τηρήσωμεν τῷ Κυρίῳ τὴν ψυχὴν » γνωστοὶ εἶναι ὁ Ἄντωνιος Γραδωνίγος, ὁ Βενέδικτος ὁ Τζαγκαρόλος, μοναχὸς Μάξιμος Μαζσαῤας καὶ ὁ Δημήτριος Σουρούμης. Ἀλλὰ ἀκολουθία καὶ μεγαλυνάρια ἔγραψε καὶ κάποιος Σπυριδῶν πού φαίνεται ἀπὸ σημείωση στὸ συναξάρι πού δημοσίευσε ὁ Λελεδάκης καὶ πού λέει: « Τὰ μεγαλυνάρια ποίημα αὐτοῦ Σπυριδῶνα ὄν γράψαντα μὴ μέμφεσθε, ὡς ἀμαθῆ, ἀλλ' εὐχεσθε ». — Ἐν σωτηρίῳ ἔτει αὐμγ' (1843).

Στὴ μονὴ τῆς Ἁγίας Λαύρας τοῦ Ὄρους ὅπως ἀνακοίνωσε τελευταῖα ὁ σοφὸς καθηγητὴς κ. Τωμαδάκης « διασώζονται λείψανα Κρητικὰ περὶ τοῦ Ἁγίου » καὶ συνεχίζει « Ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ κώδικος τούτου προβαίνω εἰς τὸν διαχωρισμὸν τριῶν Κανόνων ὧν ὁ πρῶτος εἶναι ἀνωλύμου ποιητοῦ κατ' ἀλφάβητον, ὁ δεῦτερος φέρει ἀκροστιχίδα « ἀμαρτωλὸς ἱερομόναχος Μάρκος Χαμετῆς ». Τέλος ὁ τρίτος κανὼν εἶναι ἀπλοῦν τριῶδιον (ζ' ἠ' καὶ θ') παραδίδει δ' ὡς ἀκροστιχίδα τὸ ὀνοματεπώνυμον γνωστοῦ προσώπου « Γαβριὴλ ὁ Ροδίτης ¹ ». Αὐτὰ γιὰ τίς ἀκολουθίας καὶ τοὺς ὕμνους τοῦ Ἁγίου μὲ δυό λόγια.

¹ Βλέπε. Ν. Β. Τωμαδάκη « Ὑμνογραφικά καὶ Ἁγιολογικά Ἰωάννου τοῦ Ἐξένου καὶ τρεῖς νέοι συγγραφεῖς κανόνων » Ἀθῆναι 1950 Ε.Ε.Β.Σ. Τόμος Κ σελ. 315.

ΤΥΠΟΒΙΒΛΙΟΧΑΡΤΕΜΠΟΡΙΚΗ
Κ. ΠΕΛΕΚΑΝΑΚΗ
ΟΔΟΣ ΧΑΛΗΔΩΝ 98 ΤΗΛ. 5.12
ΧΑΝΙΑ, 1958